

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญของการดำรงชีวิต เป็นการพัฒนาความรู้และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน สร้างภูมิคุ้มกันให้เข้มแข็งต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก โดยเฉพาะในการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดอัตราการจ้างงานในธุรกิจโรงแรม ทำให้สถาบันการอุดมศึกษาต่างเร่งเปิดหลักสูตรในสาขาการโรงแรมเพิ่มมากขึ้นตลาดแรงงานในสายวิชาชีพการโรงแรมหากมีความรู้เพียงอย่างเดียวก็ไม่สามารถประสบผลสำเร็จในวิชาชีพได้ จะต้องมีความรู้ทักษะและคุณลักษณะควบคู่กันจะทำให้ประสบความสำเร็จในวิชาชีพและเป็นส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้ตลาดแรงงานไทยก้าวเข้าสู่มาตรฐานสากล (กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, 2550, น. 1-3) ดังข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ที่กำหนดทิศทางการอาชีวศึกษาให้เน้นเรื่องพัฒนาสมรรถนะหรือคุณภาพของผู้เรียนอย่างเร่งด่วน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, 11-12)

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานในการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีพัฒนาระดับฝีมือที่มีสมรรถนะวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพอิสระได้ ดังที่ได้กำหนดเอาไว้เป็นนโยบายในการจัดการเรียนการสอนทางด้านอาชีวศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ในปี พ.ศ. 2557 แนวทางในการขับเคลื่อนในการพัฒนาหลักสูตรไปใช้ของสถานศึกษาถูกกำหนดให้บูรณาการจัดการเรียนรู้เป็นเรื่องเป็นชิ้นงาน จัดเป็นโครงการในแต่ละภาคเรียน (สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ, 2557, น. 22-23)

สิ่งที่สำคัญในกระบวนการพัฒนาผู้เรียนทางด้านการโรงแรมและการท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมบริการต่าง ๆ คือ การพัฒนาในด้านทักษะและคุณลักษณะในวิชาชีพหมายถึงกระบวนการตั้งแต่การสำรวจทักษะและคุณลักษณะในวิชาชีพการโรงแรมของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาเพื่อนำไปประกอบอาชีพและการนำระดับทักษะและคุณลักษณะในวิชาชีพการโรงแรมไปพัฒนาหลักสูตรของสถาบันต่าง ๆ ที่เปิดการสอนในวิชาชีพการโรงแรมเพื่อเป็นการเพิ่ม

ทักษะในวิชาชีพการโรงแรมไทย ให้ก้าวสู่มาตรฐานสากลโลกสำหรับประเทศไทยนั้นพบว่า คุณภาพการศึกษายังไม่ปรากฏผลเป็นที่น่าพึงพอใจ ผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตาม หลักสูตรต่ำในมาตรฐานด้านผู้เรียน เกี่ยวกับการมีความรู้ความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ (คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ) มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตาม หลักสูตรเพียงประมาณร้อยละ 12 และมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองรักการเรียนรู้อและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพียงร้อยละ 24 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น. 20) จาก สภาพปัจจุบันการเรียนการสอนในสถาบันการอาชีวศึกษา พบปัญหาและอุปสรรคหลายประการ

จากการรายงานของสำนักวิจัยและพัฒนาการอาชีวศึกษา ในปี พ.ศ. 2553 ได้ระบุถึงปัญหา ของการเรียนการสอนอาชีวศึกษา พบว่า นักเรียนส่วนหนึ่งยังขาดทักษะกระบวนการการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ไม่สามารถบูรณาการเชื่อมโยงไปยังเนื้อหาสาระอาชีพอื่น ๆ ได้ ซึ่งการจัดการ เรียนการสอนสายอาชีพควรต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะ เกิดความรู้ ความสามารถในการที่จะ นำเอาทักษะ ความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ในอนาคต (สำนักวิจัยและพัฒนาการอาชีวศึกษา, 2553, น. 5)

ปัญหาดังกล่าวตรงกับผลรายงานของสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัญหาคุณภาพผู้เรียน โดยเฉพาะด้านการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์การมีวิจารณญาณมีความคิดสร้างสรรค์คิด ไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์มีคุณภาพ “ระดับพอใช้” ครูมีความต้องการในพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนให้มีคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น (สถาบัน การอาชีวศึกษาเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2559) ดังนั้น จึงควรเร่งพัฒนาผู้เรียน ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์

ในการพัฒนาผู้เรียนนั้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมโครงการ เป็นแนวทางที่สำคัญ ซึ่งจัดอยู่ในรายวิชาที่ต้องจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนและมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า และลงมือ ปฏิบัติด้วยตนเองตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ โดยอาศัยกระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์หรือกระบวนการอื่นใดไปใช้ในการศึกษาหาคำตอบในเรื่องนั้น ๆ โดยมีครูผู้สอน คอย กระตุ้น แนะนำ และให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมอิสระและ พัฒนาตนเอง ผู้เรียนสามารถนำความรู้ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์มาเป็นพื้นฐานในการ สร้างสรรค์ผลงานอันเป็นประโยชน์ตามความถนัดและความสนใจ สามารถทำงานอย่างมีระบบ มีกระบวนการทำงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา, 2556, น. 2)

การคิดสร้างสรรค์เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับผู้เรียนในยุคปัจจุบันนี้ เป็นการสร้างองค์ความรู้ด้านเทคนิควิธี และวิชาชีพ ได้มีโอกาสเรียนรู้การบริหารจัดการธุรกิจอย่างเป็นระบบ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนรายวิชาความคิดสร้างสรรค์ จัดอยู่ในหมวดวิชาชีพ กลุ่มวิชาชีพสาขาวิชา โดยหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) กำหนดมาตรฐานวิชาชีพไว้ว่า “อธิบายรูปแบบ กระบวนการคิดสร้างสรรค์ วิธีคิด ความคิดสร้างสรรค์แบบไทยและสากล การเชื่อมโยงความคิดที่สัมพันธ์กับการสร้างสรรค์ผลงาน ตลอดจนปฏิบัติงานความคิดสร้างสรรค์ตามขั้นตอน สอดคล้องกับกระบวนการคิดสร้างสรรค์ มีกระบวนการคิดสร้างสรรค์ที่มีเหตุผลเป็นระบบ” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น. 10-26)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยตระหนักและเห็นความสำคัญในการพัฒนาทักษะปฏิบัติวิชาชีพการโรงแรมและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน จึงสนใจที่จะพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมโครงการ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะ เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดประสงค์ของหลักสูตรและสอดคล้องกับเป้าหมายของการสอน พัฒนาเทคโนโลยี ให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในชีวิตประจำวันเพื่อใช้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อส่วนรวม

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมโครงการของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3

1.2.2 เพื่อศึกษาทักษะปฏิบัติวิชาชีพการโรงแรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ก่อนและหลัง โดยใช้กิจกรรมโครงการ

1.2.3 เพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ก่อนและหลัง โดยการใช้กิจกรรมโครงการ

1.2.4 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมโครงการ กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.3.1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 สาขา งานการโรงแรม วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีมหาสารคาม วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม วิทยาลัยสารพัดช่างมหาสารคาม จำนวน 64 คน

1.3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 สาขา งานการโรงแรม วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 20 คน

1.3.2 ตัวแปร

1.3.2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

1.3.2.2 ตัวแปรตาม

- 1) ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3
- 2) ทักษะปฏิบัติวิชาชีพการโรงแรม
- 3) ความพึงพอใจของนักเรียน

1.3.3 กรอบเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาผลการจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยใช้โครงการ โดยทดลองใช้กับ เนื้อหารายวิชา โครงการ รหัสวิชา 2701-8501 (0-0-4) จำนวน 7 แผนการเรียนรู้ และจำนวน 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

1.3.4 ระยะเวลา สถานที่วิจัย

ผู้วิจัยทำวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 สถานที่วิจัยคือ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีมหาสารคามสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

“การจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยใช้โครงการ” หมายถึง การจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรม โครงการ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มต้นที่ผู้เรียนเลือกเรื่องที่ตาม ความสนใจและความถนัดของตนเอง คือ

1. กำหนดจุดประสงค์ หมายถึง การกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือต้องการค้นคว้า โดยครูผู้สอนเป็นผู้จัดกิจกรรมกระตุ้นให้นักเรียนเห็นและรับรู้ถึงประเด็นที่เตรียมไว้

2. การเลือกหัวเรื่องการวางโครงสร้างและจำกัดขอบเขตของงาน หมายถึง การจัดทำโครงการเพื่อแก้ปัญหา หรือศึกษาค้นคว้า โดยครูผู้สอนและนักเรียนร่วมกันกำหนดรูปแบบ ซึ่งมักจะประกอบด้วย ชื่อโครงการ จุดมุ่งหมายของโครงการ วิธีดำเนินงานโครงการ วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ และวิธีประเมินผล

3. การวางแผนและลงมือปฏิบัติ หมายถึง การร่วมกันดำเนินงานตามรายละเอียดของโครงการที่ได้กำหนดไว้ โดยมีการแบ่งงาน แบ่งหน้าที่ระหว่างนักเรียนด้วยตนเอง ครูผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวก

4. การบันทึกและการนำเสนอผลงาน หมายถึง การสรุปผลเพื่อรายงานผลในชั้นเรียน และร่วมกันสรุปผลโครงการ เชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการเรียน

5. การประเมินโครงการ หมายถึง การประเมินผลเป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนประเมินผลสำเร็จบรรลุตามจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรม

“ความคิดสร้างสรรค์” หมายถึง ความสามารถในการจินตนาการและรวบรวมความรู้ โดยนำประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นพื้นฐานทำให้เกิดความคิดใหม่อย่างหลากหลาย นำไปสู่การประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ รวมทั้งการคิดหาวิธีการแก้ปัญหาให้สำเร็จด้วยความคิดแบบเอกลักษ์ ประกอบด้วย ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) ความคิดริเริ่ม (Originality) และความคิดยืดหยุ่น (Flexibility)

“ทักษะปฏิบัติวิชาชีพการโรงแรม” หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโรงแรม จำนวน 4 ส่วน ประกอบด้วย 1) ส่วนห้องพัก เกี่ยวกับแผนกงานส่วนหน้า ประสานงาน ศูนย์รวมข้อมูลข่าวสาร 2) ส่วนแม่บ้าน ช่วยสร้างความพร้อมให้โรงแรมผู้มาพัก สร้างความประทับใจให้กับผู้มาพัก 3) ส่วนอาหารและเครื่องดื่ม ห้องอาหารมีหน้าที่ดูแลและประสานงาน 4) ส่วนการตลาด เป็นการบริการในโรงแรม แผนกขายห้องพัก ขายงานจัดเลี้ยง และประหลูมรูปแบบการให้บริการของโรงแรม ความรู้เกี่ยวกับลูกค้า รู้เทคนิคการขาย

“ความพึงพอใจ” หมายถึง ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกพอใจที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมโครงการของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 ซึ่งวัดโดยกรอกแบบสอบถามความพึงพอใจ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

1.5 ประโยชน์ที่จะได้รับ

1.5.1 ผู้เรียนมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีความคิดสร้างสรรค์สามารถจัดทำโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำประสบการณ์ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นใจ

1.5.2 เป็นแนวทางให้ครูผู้สอน สามารถพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.5.3 สถานศึกษาได้แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อเป็นแบบอย่างในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นต่อไป